

III. ISTORIE

UNELE INFORMAȚII PRIVIND CONTRIBUȚIA ROMÂNIEI LA ELIBERAREA BULGARIEI (1877—1878)

NICOLAE CIACHIR

Războiul din 1877—1878 a reprezentat o etapă importantă în întărirea colaborării dintre popoarele rus, român și bulgar, care au luptat cu arma în mină împotriva cîmpitorilor turci.

Trupele române trec la sud de Dunăre alături de cele rusești și participă la eliberarea Bulgariei. Efortul statului român a contribuit la înfrîngerea Imperiului Otoman în acest război, înfrîngere care a adus independența României, Serbiei, Muntenegrului, și eliberarea poporului bulgar de sub jugul otoman sub care stătuse cinci secole.

Deoarece pînă la dobîndirea unei imagini complete asupra contribuției României la eliberarea Bulgariei în 1877—1878 mai sînt de făcut cercetări multilaterale atît în istoriografia bulgară¹ cît și în istoriografia romînă, încerc în articolul de față să aduc unele informații noi.

Criza orientală a reizbucnit în anul 1875. Semnalul de început l-au dat răzcoalele din Bosnia și Herțegovina (1875); urmînd exemplul Bosniei și Herțegovinei, s-a răscolat și poporul bulgar în septembrie 1875 și apoi în aprilie 1876.

Răscoala din aprilie 1876 a fost punctul culminant la care a ajuns mișcarea revoluționară națională bulgară. Ea a dat o puternică lovitură sistemului feudal turc, și a pus problema bulgară în fața conștiinței întregii omeniri progresiste.

¹ Referitor la subiectul pe care-l tratăm, în istoriografia marxistă bulgară sînt numai două lucrări. Este articolul Hristinei Mihova, *Приносът на румънския народ за освобождението на България от турско робство*, «Освобождението на България от турско иго 1877—1958», Sofia, 1958; și lucrarea de popularizare a lui Vasile Hristu, *Приносът на румънския народ за освобождението на България*, Sofia, 1957; Hristina Mihova, arată că relațiile bulgaro-romîne, mai ales în perioada războiului din 1877—1878... «sînt slab studiate în literatura noastră istorică» (l.c., p. 184). Deasemenea acad. Sava Ganovskhi, în articolul publicat în «Исторически преглед», nr. 2/1958, arată că istoricii trebuie să-și canalizeze eforturile pentru elucidarea tuturor problemelor legate de eliberarea Bulgariei (*ibidem*, p. 4—12). Același lucru îl afirmă și academicianul D. Kosev, în sensul că, nu s-au arătat toate aspectele contribuției României la ajutorul «... dat revoluționarilor bulgari pentru eliberarea națională» (citată după «Romanoslavica», IV, Buc., 1960, p. 251). În ediția II-a, a lucrării *История на България*, tom. I, 1961 se dau destul de puține referiri la contribuția României la eliberarea Bulgariei în 1877—1878 (vezi p. 486 și 496—497).

Ecoul răscoalei și al masacrelor turcești a fost extrem de puternic în presa străină și în presa română. Ziarul « Rominul » ia atitudine împotriva atrocităților turcești și atacă, în nenumărate articole, politica engleză care sprijină Turcia ¹. « Timpul » descria cum cercasienii incendiază satele și « ... în mijlocul flăcărilor au măcelărit și împușcat femei, bătrâni și copii, fără cruțare » ². « Telegraful român » dă știri despre răscoală ³, de asemenea « Vocea Prahovei » ⁴, « Gazeta Transilvaniei » ⁵, iar « Albina » descrie eroismul bulgarilor, arătând că « răsculații pe lângă arme, muniții și bani, au conducători minunați » ⁶.

În acest timp, când ziarele publică informații ample și își arată simpatia față de cauza bulgară, bulgarii stabiliți în România, ajutați de populația română, constituie comitete de binefacere pentru familiile care se refugiază în România. În iulie 1876, bulgarii din Ploiești constituie un asemenea comitet ⁷. În Oltenița, comitetul întrunit a decis să cumpere postav pentru uniformele luptătorilor ⁸.

Comitetul din Giurgiu, în frunte cu Hristo Botev, pregătește voluntari care să vină în ajutorul răscoalei. Deoarece turcii au masat trupe la Dunăre, atît voievodul P. Hitov, cît și F. Totiu au refuzat să se pună în fruntea grupului. Comanda detașamentului a luat-o Hristo Botev ⁹. Mihail Kogălniceanu, în calitate de ministru de externe și unele autorități românești, cu toate dovezile de strictă neutralitate prezentate Porții ¹⁰, au sprijinit net ceata lui Hristo Botev în perioada trecerii la sudul Dunării ¹¹.

Evenimentele precipitîndu-se în peninsula Balcanică, Rusia epuizînd toate mijloacele pașnice în relațiile cu Poarta, este nevoită să intervină pe calea armelor. Cu cîteva zile înainte de începerea războiului semnează cu România o convenție. Pe baza convenției romîno-ruse din 4 aprilie 1877, guvernul român « ... asigură armatei ruse care va fi chemată a merge în Turcia, libera trecere prin teritoriul Romîniei și tratamentul rezervat armatelor amice » ¹².

O dată cu intrarea trupelor rusești pe teritoriul țării noastre, vine și nucleul detașamentelor de voluntari bulgari ¹³. La 8 aprilie 1877, detașamentele

¹ « Rominul » din 8, 9 ianuarie 1876, 14 sept. 1876 etc.

² « Timpul » din 16 iulie 1876; vezi și 5, 12 și 23 aug. 1876.

³ « Telegraful român » din Sibiu, nr. 4 din 4 mai, 9 mai, 19 mai, 26 mai, 3 iunie etc. 1876.

⁴ « Vocea Prahovei » din 16 octombrie 1876.

⁵ « Gazeta Transilvaniei » din Brașov, din 13 mai 1876, p. 2, col. II.

⁶ « Albina » din 8/21 mai 1876, nr. 44, p. 1—2.

⁷ *Arhivele Statului București*, Ministerul de Interne, Dir. Adm. 1876, dos. 5094, f. 82.

⁸ *Ibidem*, f. 25.

⁹ *История Болгарии*, tom. I, sub red. Tretiakov, Moscova, 1954, p. 288.

¹⁰ Cu mult timp înainte, masele largi populare și chiar unele autorități, în timp ce sprijineau lupta de eliberare a popoarelor vecine, făceau diferite șicane supușilor turci. Astfel, într-o notă a Turciei, se spunea între altele « ... pe cînd supușii tuturor guvernelor străine se găsesc în condițiuni care le asigură o protecțiune eficace, supușii puterii supreme se văd adesea reduși la penibilă necesitate de a recurge la o altă naționalitate pentru a pune comerțul și persoana lor în apărare de orice piedici și vechități » (*Arh. St. Buc.*, Dos. DN Ad-tive, 1870, dos. 3374, f. 2).

¹¹ C. Velichi, *Atitudinea lui Mihail Kogălniceanu, a unor autorități românești din porturile dunărene și a maselor populare în timpul trecerii celei lui Hristo Botev (27 aprilie—15 iunie 1876)*, în « *Romanoslavica* », IV, 1960, p. 263.

¹² *Documente privind istoria Romîniei (Războiul pentru independență)*, II, doc. 191, p. 112.

¹³ Hotărîrea organizării detașamentelor de voluntari bulgari a fost adoptată în toamnă anulului 1876 la Livadia. S-a propus ca aceste detașamente să se organizeze pe teritoriul Romîniei, în următoarele centre: Craiova (pentru detașamentele din vestul Bulgariei), Ploiești (pentru cele din centru), Buzău (pentru cele din Bulgaria răsăriteană). Aceste orașe îndeplineau

bulgare au primit ordin să se mute de la Chişinău la Ungheni. Ele trebuiau să fie la Ungheni nu mai târziu de 19 aprilie, căci la 20 sau o zi după aceea trebuiau să plece mai departe¹.

La 10 aprilie, Stoletov a înaintat un raport şefului statului major al armatei active, în care cerea ca în oraşele din România să fie trimişi emisari bulgari care să dirijeze spre Ploieşti pe emigranţii bulgari care doreau să se înscrie ca voluntari². Stoletov socotea că la Ploieşti se vor aduna aproximativ 6.000 voluntari³. La 21 aprilie căpitanul Raicio Nicolov a fost însărcinat să aducă pînă la Ploieşti bagajele voluntarilor şi să găsească un loc potrivit în împrejurimile Ploieştiului pentru tabăra bulgară⁴.

La 25 aprilie primul eşalon al voluntarilor bulgari a plecat din Chişinău pe calea ferată spre Ploieşti. Populaţia din România a primit cu căldură pe voluntarii bulgari şi pe ostaşii ruşi⁵. Cu sprijinul autorităţilor române, care au creat condiţii prielnice, încep să se îndrepte spre Ploieşti bulgari din diferite oraşe ale României şi din Serbia. Tabăra bulgară s-a stabilit la 2 km. de Ploieşti. La Ploieşti li se scotea un ziar intitulat «Secundnevni novinar»⁶.

Instrucţia detaşamentelor se făcea într-un ritm rapid. La 29 mai, generalul Stoletov dă un ordin ca a doua zi orice activitate să fie terminată, astfel ca la 31 mai detaşamentele de voluntari bulgari să poată părăsi tabăra de la Ploieşti, îndreptîndu-se spre front⁷. La 18 iunie 1877 se găseau la Zimnicea în bivuac, gata de trecere. În aceeaşi zi s-a constituit o avangardă strategică, sub comanda generalului Gurko. Din această avangardă făceau parte şi cele 6 drujine (batalioane) de voluntari bulgari⁸.

La 20 iunie 1877, generalul maior Stoletov, a trimis o scrisoare baronului Stuart, rugîndu-l să-i trimeată imediat la Sîstov toate materialele ce se mai găsesc în depozitele de la Ploieşti şi Slatina, precum şi echipamentul pregătit pentru echiparea a încă 6 drujine bulgăreşti. Acest bagaj urma să fie considerat ca al statului rus⁹, pentru a se bucura de înlesnirile convenţiei romîno-ruse.

Populaţia Bulgariei a primit cu o deosebită bucurie armata rusă, ca pe salvatorii lor, deoarece venind soldaţii ruşi se punea capăt tuturor abuzurilor turceşti. Sînt elocvente în acest sens cuvintele lui Utin, care scrie urmă-

o serie de condiţii: se găsesc pe traseul căii ferate, nu sînt prea departe de Dunăre, dar nici prea în văzul autorităţilor turceşti. Iniţial aceste detaşamente s-au format la Chişinău, sub conducerea generalului maior rus N. G. Stoletov (I. Focşeneanu şi N. Ciachir, *Acţiuni militare ruso-romîno-bulgare 1877—1878*, Buc., 1957, p. 68—77; vezi şi N. Ciachir, *Contribuţii la organizarea detaşamentelor de voluntari bulgari*, în «Analele romîno-sovietice», nr. 1/1957, p. 79—83.

¹ *Сборник от документи: Българско опълчение*, tom. I, Sofia, 1956, doc. 151, p. 170.

² *Ibidem*, doc. 162, p. 178.

³ *Ibidem*, doc. 162, p. 178—179.

⁴ *Ibidem*, doc. 227, p. 234—235; vezi şi doc. 232 p. 239.

⁵ I. Focşeneanu şi N. Ciachir, *loc. cit.*, p. 74.

⁶ *Сборник статии И. С. Иванова о крупных вещах из жизни болгар*, Chişinău, 1900, p. 94—95.

⁷ *Сборник от документи: Българското опълчение*, doc. 417, p. 415—418.

⁸ *Ibidem*, doc. 491, p. 501—502; vezi şi doc. 500, p. 518—519.

⁹ *Ibidem*, doc. 493, p. 504—505; Numai în depozitul de la Ploieşti se găseau «... 6000 arme Strasp, 3.760.760 de gloanţe, 12 tunuri cu accesoriile respective... 735 scurte şi şube îmblănite, 720 perechi de ciorapi de lînă, 3755 perechi mănuşi... aproximativ în greutate de 15.000 puduri (Anucin, «Русская старина» (dec. 1895), p. 42—43.

toarele: «... zeci de mâini se întindeau spre noi, mulți se aruncau între caii noștri, ne sărutau mâinile și hainele, iar femeile ne acopereau cu flori»¹.

Poporul bulgar nu a rămas pasiv față de lupta eroică pe care o duceau armata rusă și mai târziu armata română. Populația bulgară va da trupelor eliberatoare un ajutor prețios, procurând informații asupra inamicului, aprovizionând armata cu alimente, furaje, înrolându-se ca voluntari și participând la organizarea instituțiilor de stat.

De asemenea, pe teritoriul României și-a desfășurat activitatea câteva luni serviciul privind administrația civilă a viitoarelor teritorii bulgărești eliberate. Acest serviciu a luat ființă încă de la 16 noiembrie 1876, pe lângă cartierul general al armatei ruse. Rusia dorea ca în Bulgaria să se creeze instituții solide, iar în administrație să fie recrutați localnici care se bucură de influență și au experiență².

În fruntea acestui serviciu a fost numit prințul V. Cercaschi, care avea experiență în domeniul administrativ³.

Din ordinul prințului Cercaskhi, la 30 aprilie 1877 pleacă din Chișinău spre București o comisie care avea ca scop să studieze instituțiile din Bulgaria și din Turcia și să facă propuneri în legătură cu viitoarea organizare a Bulgariei. Comisia, formată din ruși și cîțiva bulgari care serviseră și înainte în Rusia, avînd ca președinte pe colonelul Sobolev, și-a început lucrările la 5 mai 1877, iar în același an a fost tipărit în București, primul volum intitulat «материалы для изучения Болгарии»⁴.

Cancelaria prințului Cercaschi și-a stabilit sediul în lunile mai — iunie 1877, mai întâi la Ploiești, apoi la Zimnicea, de unde au fost date o serie de decrete privind administrația teritoriilor din sudul Dunării⁵.

În spatele trupelor rusești începea să se organizeze pe teritoriul Bulgariei, autoritățile civile.

★

Deși convenția romîno-rusă din 4 aprilie 1877 nu prevedea obligații militare pentru România, acestea decurgeau totuși, în mod fortuit, din însuși faptul că semnarea convenției constituia un act de ostilitate față de Imperiul Otoman, deoarece asigura armatelor rusești importante avantaje de ordin strategic. De aici și necesitatea ca armata romînă să apere linia Dunării împotriva eventualelor încercări ale turcilor de a-și crea capete de pod la nord de fluviu. Iar trecerea trupelor romîne la sud de Dunăre, în lunile iulie și mai ales august 1877, s-a făcut în asentimentul poporului și al armatei. După expresia unui martor ocular «... entuziasmul era la culme; soldații jucau brîul, bătuta și căzăceasca»⁶.

¹ E. Utin, *Письма из Болгарии в 1877*, Petersburg 1879, p. 159.

² *Сборник официальных распоряжений и документов по болгарскому краю*, Выпуск I, Sistov, 1877, p. 8—14.

³ A ocupat funcții în Polonia, sub administrația lui s-a efectuat reforma agrară după răscoala poloneză din anii 1863—1864. A fost în perioada 1863—1867 în Polonia locțiitorul guvernatorului (*История Болгарии*, Moscova 1954, vol. I, p. 309).

⁴ *Ibidem*, partea I-a, București, 1877; volumul a apărut în tipografia ziarului bulgăresc «Stara Planina».

⁵ *Сборник официальных распоряжений*, I, p. 8—15.

⁶ St. Georgescu-Sergent, *Memorii din timpul războiului pentru independență 1877—1878*, București, 1891, p. 11.

Trupele române¹ alături de cele ruse, participă la bătălia de la Plevna din 30 august 1877. Plevna n-a fost cucerită, în schimb a fost ocupată marea redută Grivița care domina toate pozițiile fortificate ale turcilor². În urma bătăliei din 30 august, comandamentul ruso-român ia hotărîrea ca Plevna să fie cucerită prin asediu.

Datorită acțiunilor trupelor ruso-române, la sfîrșitul lunii octombrie, Osman-pașa este complet izolat și silit să lupte numai cu propriile sale mijloace. Trupele aliate își iau măsuri de precauțiune, strîngînd tot mai mult cercul în jurul Plevnei³.

Pentru a preîntîmpina un atac inamic dinspre Vidin și a împiedica acțiuni de hărțuire care ar fi putut neliniști spatele trupelor de încercuire, s-a hotărît cucerirea cetății Rahova, care se găsea la jumătatea drumului dintre Plevna și Vidin.

Orașul Rahova putea servi drept un punct util pentru concentrarea trupelor turcești, atît din vestul Bulgariei, cît și din punctele ocupate de garnizoanele turcești pe malul drept al Dunării⁴. «Ocuparea Rahovei era necesară pentru asigurarea completă a spatelui trupelor care încercuiau Plevna»⁵.

La 9 noiembrie Rahova a fost eliberată. Trupele colonelului Slăniceanu și ale generalului Meyendorff au intrat prin sud. Cu cîteva ore înaintea lor a sosit de la Bechet la Rahova generalul Lupu cu un batalion de milițieni, luînd comanda cetății⁶. Oștile eliberatoare ruso-române au fost primite cu aclamații de populația bulgară⁷. Blocada Plevnei se intensifica pe zi ce trecea. Rezultatul unei munci metodelice a făcut să apară în jurul

¹ În legătură cu participarea armatei române la operațiunile din sudul Dunării nu intru în amănunte, deoarece în anul 1957 pe baza unui material vast provenind din colecții de documente rusești, românești și bulgărești, am analizat amănunțit această problemă. Vezi I. Focșeneanu și N. Ciachir *Acțiuni militare ruso-romîno-bulgare 1877—1878*, București, 1957, 212 p.; Vezi și N. Ciachir, *Frăția de arme romîno-rusă în luptele de la Plevna* în «Analele romîno-sovietice» (istorie), nr. 2/1957; Vezi și N. Adăniloiaie, *L'armée roumaine dans la guerre de 1877—1878*, în «Revue Roumaine d'histoire», nr. 1/1962; Articolul lui N. Adăniloiaie nu vine cu probleme noi, ci prezintă în sinteză contribuția armatei române la războiul din 1877—1878. Deși are 3 trimiteri la materialul de arhivă din Moscova și Leningrad, se referă la probleme cunoscute: 1) că, după a doua bătălie de la Plevna, guvernul rus a hotărît să trimită noi unități militare (p. 109); 2) că armata din sectorul Plevna era sub comanda lui Carol I, care era secundat de generalul rus Zotov în calitate de șef de stat major (p. 110); 3) că peste 45.000 de prizonieri turci au fost capturați la Plevna de armata ruso-romînă (p. 119); Nota lui N. Adăniloiaie *Contribuții privind luptele de la Rahova și Smîrdan*, în «Studii» nr. 5/1962, cuprinde 2 documente: raportul generalului rus Meyendorff despre ocuparea Rahovei și raportul colonelului Fălcoianu adresat generalului Cernat despre luptele din jurul Vidinului. Deși autorul lor susține că cele 2 documente aduc «... precizări importante la două bătălii însemnate» (p. 1198), problemele tratate în cele 2 documente sînt cunoscute. Ceea ce reținem pentru problema pe care o tratăm e faptul că populația bulgară a anunțat trupele române despre mișcările trupelor turcești («Studii», nr. 5/1962, p. 1201).

² Monitorul Oficial din 2 sept. 1877, nr. 98, p. 5296; *История на България*, tom. I, ed. II, arată că în zilele de 30—31 august și în următoarele 4 zile în fața Plevnei au murit 3.000 de ostași și ofițeri romîni (p. 496).

³ N. Ciachir, *Frăția de arme romîno-rusă*... p. 154.

⁴ *Описание русско-турецкой войны на Балканском полуострове*, Petersburg, 1911, p. 214.

⁵ *Сборник материалов по русско-турецкой войне*, tom. 53, p. 2, Petersburg 1906.

⁶ Fălcoianu, *op. cit.*, p. 188—189.

⁷ *Documente privind istoria Romîniei (Războiul pentru independență)*, vol. VII, doc. 596, p. 319.

Plevnei un inel de poziții continue, însemnând aproximativ 500 km¹. Către 1 noiembrie 1877, următoarele trupe și guri de foc ruso-române se găseau în jurul Plevnei:

Batalioane	Escadroane și batalioane	Baterii	Ofițeri și trupă	T u n u r i	
				de cîmp	de asediu
125 45	88 38	64 19	122.254 33.606	490 114	24 ruse 4 române
170	126	83	159.860	604	28 total ²

Osman-pașa văzînd că prelungirea rezistenței este fără nădejde, a încercat la 28 noiembrie 1877 să spargă încercuirea, dar eșuînd, către orele 14 a dat ordinul de capitulare pentru întreaga armată³. Epopeea singeroasă de la Plevna s-a terminat. Ea a costat pe turci: 6.000 morți și răniți, 77 tunuri capturate și 34.000 prizonieri, în frunte cu mușirul (mareșalul) Osman-pașa⁴.

După căderea Plevnei, armata rusă înaintă pe 3 grupări, trebuind să ajungă cît mai repede la Adrianopol. În cadrul acestui plan general, armata romînă primea o serie de misiuni: să încercuiască cetatea Vidin, și Belogradic; cetăților Nicopole, Rahova, Lom-Palanca și Arcer-Palanca să li se asigure numai garizoane romînești, dîndu-se posibilitatea trupelor rusești din aceste cetăți să participe la operațiile din Balcani. O divizie romînă, împreună cu divizia 9 de cavalerie rusă trebuia să escorteze prizonierii turci peste Dunăre, iar apoi divizia romînă să ia poziții de luptă pe malul Dunării între Giurgiu și Călărași, pentru a înlocui unele trupe rusești necesare frontului din Balcani⁵.

În vederea îndeplinirii misiunilor ce-i reveneau, armata romînă a fost regrupată prin ordinul nr. 174 din 5 decembrie 1877. În cadrul noilor misiuni « Corpul de observațiuni și corpul de operațiuni al armatei romîne s-a contopit sub denumirea de Corpul de vest »⁶. El se compunea din 5 divizii sub comanda generalului Haralambie⁷. Rezerva generală era compusă dintr-o brigadă de roșiori, o companie de geniu, una de telegrafie și un escadron de jandarmi⁸.

Operațiunile din jurul Vidinului⁹ și mai ales asaltul redutelor de la Smîrdan constituie una din glorioasele fapte de arme romînești din istoria războiului

¹ *Ibidem*, p. 130.

² *Описание русско-турецкой войны...*, vol. VII, partea I-a, Petersburg, 1911, p. 494.

³ I. Focșeneanu și N. Ciachir, *op. cit.*, p. 164.

⁴ *Ibidem*, p. 164; vezi și Fortunatov P. K., loc. cit., p. 131; vezi și N. Adănilo-aie, *L'armée roumaine dans la guerre de 1877—1878* (dă cifra de peste 45.000 prizonieri turci), p. 119.

⁵ Fălcoianu, *loc. cit.*, p. 217—219; vezi și I. Focșeneanu și N. Ciachir, *loc. cit.*, p. 174; vezi și *История на България*, tom. I, p. 497.

⁶ *Istoricul războiului*, loc. cit., II, p. 845.

⁷ *Ibidem*, p. 846.

⁸ *Ibidem*, p. 854.

⁹ La 2 dec. 1877 intră din nou în război Serbia, pe motivul că Poarta n-a respectat tratatul de pace. În proclamația de război a Serbiei se spune printre altele: « vom găsi pe cîmpul de luptă, viteaza armată rusă acoperită de glorie eroică, vom găsi pe frații munte-negreni și pe vitejii noștri vecini romîni, care trecînd Dunărea, s-au dus să lupte pentru independența și libertatea creștinilor asupriți ». (*Doc. privind ist. Romîniei*, VIII, doc. 76, p. 43; vezi și « Dorobanțul » din 5.XII.1877).

de la 1877. Într-o singură zi de ofensivă, armata română a reușit să pună stăpînire pe întreaga centură exterioară a cetății Vidin, constituită din numeroase redute și șanțuri¹.

După încheierea convențiilor pentru predarea Vidinului și Belogrădicului, trupele române au intrat în aceste două cetăți. Populația bulgară a Vidinului a făcut armatei române în ziua de 12/24 februarie 1878 o primire entuziastă, aruncîndu-i flori și cununi pe tot parcursul².

A doua zi, trupele române au intrat în Belogrădic, fiind întîmpinate la 2 km înainte de intrarea în oraș «... de populațiunea bulgară împreună cu preoții, icoanele și drapelele bisericii care în mijlocul unui mare entuziasm, au precedat trupele»³.

În timpul ceremoniilor oficiale în cele două orașe eliberate, drapelele românești au fost înălțate pe zidurile vechilor cetăți turcești, fiind salutate cu trei salve de tunuri⁴.

Garnizoanele românești au staționat în aceste cetăți pînă la 25 martie/6 aprilie 1878.

Ultimele cercetări arată că, în total, numărul morților și al răniților români, în războiul de independență s-a ridicat la circa 10.000 de oameni⁵. Vitejia și aportul ostașilor români în luptele de la Plevna au fost reliefate și de Fr. Engels⁶. Grivița, Plevna, Rahova etc., localități istorice în care și-au vărsat împreună singele ruși, români și bulgari, au devenit simboluri ale prieteniei de nezdruccinat a popoarelor noastre.

НЕКОТОРЫЕ СВЕДЕНИЯ О РОЛИ РУМЫНИИ В ДЕЛЕ ОСВОБОЖДЕНИЯ БОЛГАРИИ (1877—1878 гг.)

(Резюме)

Из архивных материалов и сборников документов автор извлек новые данные о роли Румынии в освобождении Болгарии в период войны 1877—1878 гг. Помимо военных действий автор касается и некоторых аспектов предвоенной помощи.

Так, многие болгары, желая избавиться от турецких насильников, находили убежище в Румынии, а в период апрельского восстания 1876 года не только румынская печать симпатизировала восставшим (газеты «Роминул», «Тимпул», «Телеграфул ромин» из Сибии, «Vocea Prahovei», «Albina», «Gazeta Transilvaniei» и т.д.), но и благотворительные комитеты на территории нашей страны помогали болгарам.

¹ I. Focșeneanu și N. Ciachir, *l.c.*, p. 188.

² *Istoricul războiului...*, III, p. 1038.

³ *Ibidem*, p. 1042.

⁴ *Ibidem*, p. 1039 și 1042.

⁵ *Istoria României*, IV, edit. Acad. RPR, București 1964, p. 636 Pentru cifrele pierterilor românești. Vezi și V. Hristu, *Poporul român în războiul de eliberare*, p. 43; H. Mihova, *l.c.*, p. 217; vezi și *Istoricul războiului din 1877—1878*, part. II și III, Buc., 1898. În anexa de la p. CCXLIII—CCCXLIII se dau numai o parte din morți 40 ofițeri, 99 sergenți din totalul de 2110 morți; N. Adăniloiaie, *L'armée roumaine...* Dă un număr total de răniți și morți în timpul războiului de 10.000 militari români (p. 123).

⁶ Fr. Engels, *Correspondence. Annexes*, tom. III, 1891—1895, Paris, 1959, p. 423.

Также на территории Румынии, около Плоешть готовились отряды болгарских добровольцев, и в течение нескольких месяцев развернула свою деятельность гражданская администрация для освобождающихся территорий (Комиссия издавала в Бухаресте первые материалы, необходимые гражданской администрации на территории Болгарии).

Эти сведения помогают глубже раскрыть связи между румынским и болгарским народами.

NOUVELLES INFORMATIONS CONCERNANT LA CONTRIBUTION DE LA ROUMANIE A LA LIBÉRATION DE LA BULGARIE

(1877—1878)

(Résumé)

L'auteur expose dans son article plusieurs informations inédites — extraites des archives ou des collections de documents publiées — concernant la contribution roumaine à la libération de la Bulgarie, pendant la guerre de 1877—1878. A part les opérations militaires, l'auteur s'occupe de l'aide roumaine accordée au peuple bulgare avant la guerre.

De nombreux Bulgares, pour éviter les atroces répressions turques, s'étaient réfugiés en Roumanie. La sympathie de la presse roumaine (en espèce les journaux « Rominul », « Timpul », « Telegraful Român » de Sibiu, « Vocea Prahovei », « Albina », « Gazeta Transilvaniei » etc.) pour la révolte d'avril 1876 fut manifeste. Des comités de bienfaisance ont accordé leur assistance aux Bulgares réfugiés dans notre pays.

De même, ce fut sur le territoire de la Roumanie — près de Ploiești — que les premiers détachements de volontaires bulgares furent instruits. L'administration civile des futures territoires bulgares libres mena elle-aussi son activité, pendant plusieurs mois, en Roumanie; elle fit imprimer à Bucarest les premiers matériaux nécessaires à l'administration civile au sud du Danube.

Ces nouvelles données contribuent à une meilleure connaissance des rapports entre le peuple roumain et le peuple bulgare.